Број 84. У Новом Саду, у петак 16. (29.) априла 1910. Година XIV

»Застава« излази сваки дан двапута, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г: Ј. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 29

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. Јутарњи лист. ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

ПОЗИВ НА ЗБОР.

Српска народна радикална странка држаће у

Новом Саду први дан Ускрса два збора.

Код **чекејске цркве** после св. литургије у 11 сати пре подне и у 4 сата после подне у великој дворани хотела **Речејија** (пређе Мајера).

Дневни ред за оба збора:

Избори за српски народно-црквени сабор.

Умољавамо бираче српске народне радикалне странке да дођу на те зборове у што већем броју.

Приређивачки одбор.

ЗБОР БИРАЧА
српске народне радикалне странке
У СТ. БЕЧЕЈУ

биће други дан Ускрса 19. априла (2. маја) у 11 сати пре подне у дворишту средишне православне основне школе, у случају рђава времена у великој дворани те зграде.

Дневни ред:

Наша народно-црквена автономија.
Програм српске народне радикалне странке.
Избори за српски народно-црквени сабор.

Браћо, дођите што многобројније

Приређивачки одбор.

Моје бележке
(Из темишварског владичанства)

II.

Кад би у Угарску и опет упали Татари, сеоски бележници не би се борили толико ни против те татарске нај зде, као што се боре против радикала. Боре се они против радикала свуда; у Срему и Бачкој, али понајвише у темишварском владичанству.

За ово неколико недеља, од кад се захукала изборна борба за наш народно-црквени сабор, сеоски бележници побратимили се са свима противницима радикала. Прете учитељима; измирили се са свештеницима, ако су били до сад с њима у завади, и удешавају заједнички план против радикала.

— Ама, откуда то? — питао сам, да чујем како и народ о томе мисли.

Свуда су ми одговорили отприлике исто. — Такав је налог дошао од жупаније.

Балава, народном оку не може измаћи ништа!

— А што је то наспело жупанији, да се меша у наше црквене и школске ствари? — питам.

— Забога, зар ви то не знате?! — кажу ми. С главе риба смрди А здраво смрди, од кад је дошла нова влада. Видећете, неће бити добро. Још су наши стари запамтили: кад год су нам дирали у цркву и у наше православне ствари, увек се после нешто превртало у држави.

Ето, тако мисли народ. И сви говоре само једно: Добро је, што је мађарски народ с нама. Дај боже да буде добро.

У једном месту испричали су ми потпуно поуздани људи ово: — Дошао нам бележник, па нам каже: — Ви радикали имате неки споразум са Мађарима независне странке у ствари избора за државни сабор. Али у нашем срезу нема кандидата мађарске независне странке, а нема ни кандидата радикалне странке. Дакле, можете гласати за кога хоћете. Овде има кандидат владине странке и има неки опозиционарац. Гласајте на владу, а код избора за црквени сабор нећу се мешати. Бирајте ако хоћете вашег Јапу.

— Не можемо ми гласати на владу, — кажу му људи.

Али бележник их салетио; напослетку им оставио да се промисле. Тако је прошло 2 до 3 дана. Кад одједаред виде бележника где дозива људе, јури по селу као да му је о глави и ради да за српски народни црквени сабор село изабере алмажане.

А шта се ти мешаш у нашу автономију? — питају га људи. И зар је то оно, што си нам говорио?

Бележник се бранио, како је знао, но напослетку, стеран до дувара, рече некоме: Е, сад је друга ствар. Дошло је од жупаније, да при избору за српски народно црквени сабор, морамо радикале — слистити. („El kell söpörni a radikálisokat“).

Тамо је већ био избор изборника. И радикали су богме на избору слистили и алмажане и бележника.

* * *

Од сваких 10 учитеља и попова у темишварском владичанству, једва имају радикали двојицу.

И то је највећа срећа по радикале. Јер каква је већина свештеника и учитеља у темишварском владичанству, народ бежи од њих као од — болести.

Ти су највећи кортеши по радикале. Кад стану клеветати радикалну странку и кочијашки је грдити, народ се само смеши и вели: Само кад ви не хвалите радикале! Сад ћемо сасвим сигурно гласати за њих.

Алмажански попови и учитељи немају никог уз себе. Где год је поп или учитељ радикал, он води цело село.

Врло природно! У темишварском владичанству одавна је прекрао темишварски двор свакога попа и учитеља, који није као што треба. Таквог би давно требало у топ. И само такви, који су чисти, светли, којима вуци нису могли близу ни с које стране, само такви су могли и смели да остану радикали. А само за таквима и иде народ.

* * *

Радикални противници у темишварској епархији, као и свуда, имају само једно оружје. Лаж, клевету, подметање, грдњу. И имају образ дебљи од сваког ђова.

Те своје лажи саставили су у програм и тај свој програм исповедају без зазора. На сваком крају, у сваком селу причају они једно те исто Радикали су криви, што су оне нове табле постављене на српским школама И кажу: Ни један једини радикални посланик није говорио на угарском сабору против новог школског закона. И веле: Није истина да има од манастира 200 хиљада круна чистог прихода. То није чист приход. Него је то ушло од продаје марве, плугова, машина...

На неколико зборова дошли су алмажански свештеници, те су о том зановетали и упадали у реч Ја сам их увек врло учтиво понудио да стану и говоре. Двојица тројица су то и учинили. Ти су зборови били у порти

И онда сам ја увек тражио, да рашчистимо: Ко овде од нас вара народ и прича му неистину у порти, у засенку цркве у близини олтара. Тражио сам да у неколико речи обојица напишемо и потпишемо што смо рекли: Ја ћу потписати да су радикални посланици говорили и гласали против школског закона. И написаћу и потписати да у овај чист приход манастирски није ушла продата марва ни плугови, него само прави чист приход. А господин парох нек потпише часном речи оно што је он тврдио.

Разуме се, да ни један није смео да потпише. Дотерани уз дувар увек су говорили: — Ми смо тако читали..

И онда је народ био на чисто. Наступила је бура и обично је долазила паметна госпођа попалија да води попу са збора кући. (Као н. пр. у Кечи.)

У најновије доба проширили су алмажани свој програм. Тврде, да је министарски изасланик пронашао да је саборски одбор починио неправилности, и да је због тог саборски одбор разрешен, а чланови његови су затворени.

Ту су се мало угризли Они из Карловаца и Загреба јавили су им, да ту вест разнесу по селима у очи дана, кад буде избор изборника. Па кад избор изборника прође не шкоди ништа, ако изађе и та лаж на видело. Једна лаж више или мање не може им више шкодити.

Али избори изборника нису свуда у један дан. Те су тако ту лаж изнели неки још прошле недеље. Није ни њима упалила, а они други не могу више да употребе лаж, која је црклa већ пре 8 и 10 дана.

Ништа зато! Наћи ће они другу. Ако и умиру лажи, остају лажови. Само је то зло по њих, што свет познатим лажљивцима не верује.

Изборно кретање.

Бирачима кулпинског изборног среза.

Кандидат српске народне радикалне странке за кулпински срез др. Лаза Бајић одржаће свој програмни говор на зборовима трећи дан Ускрса и то:

У Ст. Керу у 2 часа после подне;

у Нови Шова у 4 часа после подне;

а у Ст. Шова у 5 часова после подне.

Зборови ће се одржати пред варошком кућом. Др. Лазу Бајића пратиће Јаша Томић, др. Коста Хаџи, Милан Ђосић и други.

Умољавају се и радикали из других околних места да на зборове дођу.

* * *

Белоцркванski изборни срез за срп. народно црквени сабор.

У белоцркванском изборном срезу био је за српски народно-црквени сабор кандидован др. Никола Ђурђевић. Како смо поуздано извештени, др. Никола Ђурђевић не жели, да се прими кандидатуре, иначе не би одбио ни свој срез, у коме је до сад био биран. Белоцркванski изборни срез, који је потпуно сигуран, истаћи ће у споразуму са средишном управом српске народне радикалне странке другог кандидата.

* * *

Избор изборника у арадском срезу.

У овоме срезу имаде више мањих, а тек неколико већих црквених општина. — У свакој од тих

општина, ни најмање није нео бично видети по где којег алмажана — а већ ко су то — и сами врапци по кровови зна ју. — Нарочито се вредним по казали неки свештеници (част изузецима), те све употребише, само да било како скрхају и о маловаже радикале. — Шта више, употребише чак и највеће неистине, на пр.: за поједине радикале из места — да су алмажани и да су о последњем избору заступника (пре 3 год.) на алмажанске кандидате гласали — а то је само с тога чињено, да дотичне за изборнике не изаберу, јер им је страх, да на дан избора у Араду буду. — Али, све то остаде у заман! Они, у место да истину говоре, противно чинише, — а то наш народ врло добро види и чује — те им даде пута у неповрат.

Слободно се рећи може, да је овај срез у великој већини јелино за радикалне кандидате: Перу Лунгулова и поп Јоцу Гавриловића.

У прошлу недељу (на Цвети) обављен је избор изборника у Батањи и Мађар-Чанаду. У оба места сјајна победа радикалних изборника; у првоме месту изабрани су 15 и то ови: Мојсије Лудаић, Палко (Панко) Лудаић, Петар Лунгулов, Жива Лунгулов, Влада Станојев, Јова Станојев, Ђурица Рацков, Коста Рацков, Жива Видицки, Ђурица Видицки, Аксентије Видицки, Милош Ердељан, Прока Тимотић, Милутин Ђорђевић, Ника Сабов. У Мађар Чанаду су изабрани ови: Совра Јешић, Арса Гедошев и Вељко Наводин. — Сви су то одушевљени радикали, који као један стоје уз наше посланичке кандидате Перу Лунгулова и пароха Јоцу Гавриловића! — Победа наших кандидата биће врло сјајна. Наш је народ потпуно уверен, да је једино српска народна радикална странка она, која врло лепој будућности води свој народ. — Живела дуго и много српска народна радикална свест!

Радикал.

* * *

Самосталске лажи.

Пишу нам са више страна из Срема, како самосталци шире разноврсне вести, само да направе што већу забуну у широм слојевима народа. Тако, да су се у Руми сложили, да бирају за световног радикала, а за свештеничког посланика самосталца; да су се радикали међу собом позавадили, како овај отступа, онај се уклања и бежи итд. А биће тога и више.

Ми упозоравамо наше једномишљнике радикале, да се не дају завести од самосталских смицалица. Нека се окупљају и спремају за најодлучнију и најодважнију борбу. „Застава“ ће из свих крајева доносити тачне извештаје, а самосталским разговорима и подвалама не треба баш ни труна поверовати. Сав свет већ познаје самосталске лагарије.

* * *

Победа српске народне радикалне странке.

Колико нам је познато, до сада је српска народна радикална странка при изборима изборника, који ће бирати посланике за српски народни црквени сабор, победила у овим местима: Мокрин, Оросламош, Беодра, Иванда, Сентмартин, Батања, Баваниште, Брод, Стејановци, Вилањ, Кишфалуба, Мађарска Воја, Кларија, Ченеј, Кеча, Немет, Мали Бечкерек, Мехала, Дињаш, Чаково, Чанад, Ст. Паланка, Добринци, Стапар, Модош, Мошорин.

Већ према досадањем исходу избора изборника у темишварском и мокринском срез, српска народна радикална странка освојиће оба та среза и тако већ досада добија три посланика више. У већини срезова, нарочито у Бачкој, у свима већим местима биће избор изборника у уторак, среду и четвртак после Ускрса.

Трговци људским душама.

Нови Сад, на Велики Четвртак

На Велики Уторак увече и мали су новосадски удружени подрепаши у гостиони код Три Круне договор у ствари избора посланика за срп. нар. црквени сабор. Љуба Стефановић, трговац, познати браниковац, председавао је том збору и примио се, да он руководи агитацијом у корист Дунђерскога. На тој конференцији била је реч и о једном човеку, који није подрепаш, а подрепаши би хтели да га задобију. И тада је предложио др. Миладин Свињарев: Ако не иде иначе, тај се човек мора купити ма по што.

Добро је, што познајемо трговце, који тргују људским душама и сад мирно чекамо, да видимо шта ће бити, па ћемо онда казати коју више. Оволико за сад.

Др. Душан Поповић и калуђери.

Није тајна, да је Др. Душан Поповић, чувени самосталац, у своје време обијао Векерлове прагове као опуномоћеник калуђера против манастирске уредбе. Он им је био главни саветник у парници због манастирске штампарије. Са архимандритима је у тој ствари држао конференцију у Бешки У књизи „Бројеви и дела говоре на 12. страни има о томе занимљивих података. Ту се износи један рачун Дра Душана Поповића. У том је рачуну својом руком записао ово:

За дуготрајну конференцију у Бешки кроз цео дан са господом архимандритима у ствари манастирске штампарије 25 круна.

За труд и дангубу кроз цео дан јер је конференција остала без перовође 25 круна.

Дакле др. Душан Поповић признаје, да је за један дан добио 50 круна и то само зато, што је конферисао са архимандритима. Осим тога још је добио 19 круна и 65 потура путног трошка од Митровице до Бешке.

Сад бар знамо, откуд та љубав дра Душана Поповића према калуђерима и фра Мити Руварцу! А зна се, да је Руварац исплатио калуђерском миљенику дру Чокићу, прозваном Дрмалу, 635 круна и 11 потура за рад у истој ствари. То је тај „одлични“ самосталац а иначе човек опсежна знања, које је напунило вагон, кад је дошао у Карловце А трећи „одлични“ самосталац био је Др. Свет. Поповић у Земуну, коме су у истој ствари дали калуђери 8000 круна Али су се преварили калуђери, па нису могли метнути шаке на обвезницу Паје Марковића.

Нека се дакле зна и за ову самосталску калуђерску љубав!

Томашић и Акурти

После свега онога, што је изнео Миле Старчевић у сабору о Кршњавију и Акуртију, мислили смо, да ће ту господу постићи заслужена казна. Али не само да је бан Томашић довикнуо својим трабантима самосталско хрватској коалицији да сабор нема права вређати ауторитет власти и ако прекорачи делокруг да ће га на темељу овласти од краља распустити, него, како јављају из Загреба, биће Акурти додељен државном надодветништву, а на његово ће место доћи Криж из Митровице. Треба ли овом коментара, како се ниско срозала коалиција. Је ли и то политичка нужда и пакт, да Акурти аванзује? — Фуј!!

Чаврак, Валеријан и самосталци.

„Слободна Реч“, орган социјалне демократске странке, у свом 93. броју у погледу избора у Земуну доноси ово: „Чаврак ће проћи заслугом др. Бертића, Брауна и Валеријана Прибићевића.“ Зар да се не следи сваком Србину и сваком поштеном човеку крв у жилама, кад прочита горње редове? Валеријан „великоиздајник“, кортеш Чаврак, главног покретача велико издајничке парнице. Та ваљда нема ни једног Србина, који не зна да је Чаврак први издао окружницу и проскрипцију Срба велико издајника. И тога човека данас помажу и хвале самосталци, а Валеријан за њега кортешује. Ето, докле је дотерало самосталство за љубав власти и стипендија!

Брзојави „Застави“

Стигли 15. априла.

Избори изборника.

Рума. У Добринци једногласно изабрано 10 радикала за изборнике.

Стапар. Једногласно изабрано 28 изборника, све челик радикали.

Модош. Радикали сјајно победили.

Мошорин. Данас једнодушно изабрасм свих 15 изборника, одлучних радикала уз буран поклич: Живели кандидати српске народне радикалне странке: Прота Папић и др. Коста Хаџи.

Политички догађаји

Беч. Аудијенција Куенова трајала је сат и по. Поднео је извештај о изборном кретању.

Беч Куен је рекао новинарским извештачима, да ће краљ 7. маја доћи у Будимпешту.

Халејева комета.

Беч. Са овдашње звездарнице видела се јутрос слободним оком Халејева комета.

Одговорни уредник
Константин Брадваровић

Компаниона
ОПРОБАНОГ ВЕШТОГ САМОСТАЛНОГ
ПЕКАРА,
у мешњи хлеба способног,
потребује фабрика хлеба.
За услове упитати фирму
ПРВА НОВОСАДСКА
ФАБРИКА ХЛЕБА
НОВИ САД
Житна пијаца број 18.
418 3 3

Продаја брашна.

У мојим радњама као: у млини, у Кисачкој улици, код Стеве Коларског у *Темеринској улици бр 44*, од данас су следеће детаљ цене брашну:

№ 0	„	„	„	40	гот.
„ 1	„	„	„	39	„
„ 2	„	„	„	38	„
„ 3	„	„	„	37	„
„ 4	„	„	„	36	„
„ 5	„	„	„	35	„
„ 6	„	„	„	33	„
„ 6½	„	„	„	31	„
„ 7	„	„	„	28	„
„ 7½	„	„	„	20	„
Пастиља	„	„	„	10	„

467 2 - 3 **Валтазар Фајт,**
парна млина у Новом Саду

ЖИВИНЕ у чистој енглеској раси
продајем јаја од Орпингтон жуте кокоши 12 комд. за 5 круна, 15 комд. за 6 круна, ту је урачуната поштарина и паковање.
Жуте Орпингтон кокошке и петлове, продајем комад од 10 до 2 круна с поштарином заједно; ово је најкрупнија и најкорисније раса кокоши, јер снесе годишње 160—180 јаја, уз то још изврсно укусног је меса, јер јој се месо може потпуно са ћурчијим сравнити. Шаљем само у напред плаћено или per Nachnahme.
МЛАДЕН ПРЕДРАГОВИЋ
у Панчеву (Јужна Угарска).
354 3 6

Продаја мешовите трговине
у Новом Саду,
Темеринска улица,
на добром месту; у истој кући већ одавно по тоји радња — Купци нека се обрате на администрацију „Заставе“ под знаком „Добро место“. 434 3 - 3

НА ПРОДАЈУ
4 куће, 2 шпецерајске радње, 4 кафане, 2 бирта, 1 кафана под рачун са 300 круна кауције, као и више станова у месту за издавање. — Извешћа даје уз прилог 20 потура марке
БАНКАРСКО-КОМИСИОНАРНА РАДЊА
Светозара М. Хосовца,
442 4—6 **Нови Сад.**

ИМАМ РАСТОВИ КОЉА
односно обли тачака за виноград, 5 шуви дугачки на продају по 20 кр. 1000, ако би се конашао од купаца из Руме, до Карловаца, могао би већу количину на дотичним станицама по јефтинијој цени дати. За ближа условија обратити се на
502 2—2 **Перу Бајића**
Нови Сад, Зовина ул. бр. 18

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.